

Nebo nad Etiópiou je posiate hviezdami...

Rozhovoru s Petrou Mikolášovou predchádzala „studňa“... Presnejšie jej záujem o tohtoročný víťazný film festivalu Envirofilm *Studňa – hlasy vody z Etiópie*. Petra totiž už piaty rok pôsobí v Etiópii a prednedávnom navštívila oblasť kmeňa Borana, kde sa odohráva príbeh pôsobivého talianskeho dokumentu o „spievajúcej studni“. V Borane bola počas obdobia dažďa a s domorodým rituálom „fažby“ vody, ako to ukazuje film, sa nestretla. Ako povedala, film ju obohatil o ďalšie vedomosti o krajine, ktorá sa jej stala druhým domovom.

V Etiópii, ako je známe, viac ako kdekoľvek inde, voda znamená život. Extrémne suchá strieda obdobie dažďov. Petra si užila jedno aj druhé...

Petra Mikolášová je rodáčka z Komárna. Už niekoľko rokov žije však v Bratislave, kde vyštudovala Vysokú školu zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, odbor sociálna práca, ktorú ukončila bakalárskym titulom, a verejné zdravotníctvo, ktoré minulý rok ukončila titulom Mgr. Ďalej pokračuje v rigoróznom štúdiu a externe aj v PhD. štúdiu. A, ako sme už spomenuli, pôsobí v Etiópii.

Pohľad na Kibre Mengist

Etiópske dievčatko

Čo predchádzalo vášmu rozhodnutiu odísť do Etiópie?

Asi od dvanástich rokov som mala sen. Odísť do Afriky pomáhať chudobným. Sama neviem, prečo som po tom tak túžila, ale verila som, že jedného dňa sa mi tento sen splní a bola som rozhodnutá urobiť pre to všetko. Rodičia si mysleli, že z toho vyrastiem. Mój sen sa však stal realitou, za čo vďačím profesorovi Krčmérymu (*prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., zriaďovateľ a rektor VŠ ZSP sv. Alžbety, n. o., pozn. red.*). Keď som začala študovať na Vysoké škole sv. Alžbety, zaujali ma projekty, ktoré škola zastrešuje. Nemala som konkrétnu predstavu, do ktorej krajiny by som chcela ísť. Napísala som profesorovi Krčmérymu, že by som rada pôsobila na jeho projektoch a on mi ponúkol práve Etiópiu. A tak som v septembri 2007 prvý raz odišla na tri mesiace do Etiópie, do mestečka Kibre Mengist. A uvedomila som si, že tu si splním svoj detský sen. Bola som nadšená krajinou, ľuďmi... ale zároveň mnou otriasla strašná chudoba

a bieda, v akej títo ľudia žijú. Hneď som vedela, že im chcem a musím pomôcť. Od toho momentu sa Etiópie stala mojím druhým domovom. Vraciam sa tam pravidelne, doteraz to bolo šesťkrát. Na ďalší trojmesačný pobyt so mnou do Etiópie už cestovala aj moja mama, analytická chemička. Začala tiež pracovať na projektoch profesora Krčméryho a zriadila v Etiópii provizórne laboratórium na diagnostikovanie HIV, TBC a malárie, čo sú najčastejšie ochorenia obyvateľov Kibre Mengist. Aj ju táto krajina a ľudia očarili a pravidelne sa so mnou do Etiópie vracia.

V Etiópii pôsobíte ako koordinátorka projektu Vysokej školy sv. Alžbety. V čom spočíva vaša práca?

Koordinátorkou projektu v Etiópii som od roku 2010. Mojou úlohou je riadenie projektu, výber ľudí, ktorí budú pôsobiť na projekte, nakoľko každé tri mesiace sa tam obmieňa posádka, vybavenie víz a leteniek a, samozrejme, stretnutia s členmi posádok, kde ich informujem, čo ich čaká. Súčasťou projektu je aj antimalnutričný program, takže je potrebné, aby ľudia absolvovali aj prípravu ohľadom starostlivosti o podvyživené deti.

Povedzte niečo viac o projekte... kde je situovaný?

Projekt Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety vznikol v roku 2007 v spolupráci s rádom sestier Matky Terezy. Jedná sa o sociálno-zdravotnícky projekt, ktorý je situovaný na juhu Etiópie v meste Kibre Mengist, v jednej z najchudobnejších oblastí Etiópie, 450 km od hlavného mesta Adis Abeba. Oblasť Kibre Mengist je spojená s častými a dlhotrvajúcimi výpadkami elektriky a vody. V našom objekte sa nachádza aj škola, ktorú spravuje rád. My spravujeme nemocnicu s kapacitou tristo ležiacich pacientov, OPD (ambulantní pacienti), antimalnutričný program a laboratórium. Posádku tvoria vždy dvaja až traja ľudia, prevažne lekár, zdravotná sestra, sociálny pracovník.

Ako vás Etiópcania prijali? Predsa len, Európania vynakladali v minulosti veľké úsilie, aby si ich podmanili...

Etiópcania sú veľmi milí, srdeční ľudia. Od začiatku som sa v tejto krajine cítila veľmi dobre. Aj po piatich rokoch fungovania projektu sme však pre nich „atraktívni“. Deti bežia po ulici za nami, len aby sa nás mohli dotknúť. Etiópcania sú veľmi pohostinní, o čom sme sa presvedčili na mnohých návštevách. Napriek tomu, že sú chudobní, dali by vám aj to posledné. Samozrejme, nájdú sa aj takí, ktorí by našu snahu pomôcť chceli zneužiť. V každom belochovi automaticky vidia možný prísun peňazí, majú pocit, že keď sme bieli, určite sme bohatí. Čo sa týka nejakých predsudkov voči nám, nestretla som sa s nimi. Neraz si však najmä starí ľudia o belochoch myslia, že sú Taliani. Malí sme pacienta, deduška, ktorý sa nám každé ráno zdravil bon jorno. Pramení tu z čias okupácie Talianmi.

Čo vás po príchode do Etiópie najviac prekvapilo, šokovalo... proste niečo, čo ste nečakali...

Spomínam si, ako som 11. septembra 2007 prvýkrát vystúpila na letisku v Adis Abebe. Bola noc a nás čakal šofér. Keď sme v noci prechádzali ulicami Adis, šokovala ma bieda, ktorá tu je. Samozrejme, predtým, ako idete do neznámej krajiny, snažíte sa predstaviť si, aké to tam bude. Skutočnosť bola ale desivá. Po stranách ciest boli polozrúcané „domčeky“ z vlnitého plechu, všade špina. Už v hlavnom meste je vidieť veľké rozdiely v štvrtiach, v jednej strašná chudoba a v druhej veľké supermarketky. V nemocnici v Kibre Mengist, kde sme pôsobili, je zdravotná starostlivosť, nocľah a strava poskytovaná bezplatne. Šokovalo ma, keď som zistila, z akej diaľky prichádzali pacienti za nami. Dokázali ísť pešo tri dni, s horúčkou, v zúboženom stave, len aby sa k nám dostali. Prespávali v lese a denne prešli desiatky kilometrov, často bosí, či už bolo obdobie sucha alebo dažďa. My si takéto niečo nevieme ani predstaviť. Keď ženy porodila dieťa, o dve, tri hodiny ho zabalia do šatiek a kráčajú domov niekoľko kilometrov. Mnohokrát som cítila hnev, keď matky prišli k nám s podvyživenými deťmi a bolo vidieť že tento stav u nich pretrváva niekoľko mesiacov. Pýtala som sa sama seba „na čo doteraz čakali?“. Je však veľmi ťažké vziť sa do ich situácie a mentality. Podvýživu tu totiž rodičia detí nevnímajú ako chorobu, lekára vyhľadajú až vtedy, keď má dieťa v dôsledku podvýživy ďalšie ochorenia. Žiaľ, stáva sa, že vtedy už niekedy nevieme pomôcť ani my. Matkám musíme dookola vysvetľovať, že nesmú čakať a učiť ich, ako sa starať o deti... Po rokoch sa už snažím nesúdiť. Môžeme byť radi, že sme sa narodili tu a nikdy sme nezažili niečo také strašné, ako oni zažívajú po celý svoj život.

Malí ste niekedy chuť hneď sa pobaľiť a odísť?

Minulý rok som zažila takýto pocit, keď sme niesli do Etiópie lieky a zdravotnícky materiál pre náš projekt a dva ďalšie projekty vo veľmi chudobných oblastiach postihnutých hladomorom. Veľkú časť nami privezeného materiálu nám zobrali na letisku. V Etiópii vládne neskutočná byrokracia, každý od vás chce povolenie a keď ho aj máte, nestačí to, treba ďalšie a ďalšie... a aj tak tým nič nedosiahnete. Vtedy som sa naozaj

cítila bezmocná. Bolo pre mňa nepochopiteľné, že títo ľudia nechcú pomôcť vlastným. Často mám pocit, že súčasnej vláde nevedomosť a nevzdelanosť vlastných ľudí vyhovuje a nechcú na tom nič meniť. Predstavitelia krajiny tvrdia, že nepotrebujú pomoc, lebo oni nemajú chudobných ľudí v krajine. Je až zarážajúce, že ľudia, ktorí sú pri moci, v živote neboli v oblastiach, kde pôsobíme. Práve kvôli tejto skúsenosti a bezmocnosti niečo zmeniť a viac pomôcť, som mala chuť zbalíť sa a odísť. Ale bol to len moment. Spomenula som si na našich ľudí v Kibre Mengist a hneď ma to prešlo. V súčasnosti sa, žiaľ, politická situácia v Etiópii ešte zhoršuje, vláda sa snaží zrušiť malé projekty, ruší pracovné povolenia cudzincov, čím chce obmedziť ich príchod do krajiny. Z tohto dôvodu je aj náš projekt od mája 2012 pozastavený. Teraz hľadáme cesty na opätovné naštartovanie projektu na tom istom mieste alebo na vybudovanie nového projektu v tejto oblasti na juhu Etiópie.

Určite máte zaujímavé zážitky z cestovania po krajine...

Čo sa týka dopravy autobusom, moje zážitky nie sú až také skvelé. Nikdy si nemôžete byť istý, či pocestujete, aj keď máte lístok. Cestovanie autobusmi je presne také, ako vidíme vo filmoch o Afrike, napríklad vo filme Biela Masajka. Všetky kufre a batožina sú zviazané na streche autobusu, vnútri znie hlasná hudba a je tam strašne dusno... Minulý rok sme s mamou a s našim kamarátom kňazom a jeho synovcom navštívili malú dedinku v oblasti Borana. Tento kňaz pôsobí už dlhé roky v Etiópii a plynule hovorí ich jazykom. Vystúpili sme z auta, samozrejme, hneď sa zhŕkli všetci domorodci. Okamžite som dostala ponuku na sobáš. Matka jedného mladého Etiópčana začala s našim kamarátom vyjednávať a zisťovať podmienky, za ktorých by ma mohla dostať za nevestu. Začalo sa dohadovanie, koľko kráv, kôz a tiav by som chcela. Ale to množstvo, čo povedala moja mama, sa jej zdalo veľmi veľké, takže ostala sklamaná. Dobré sme sa však zabavili...

Oblasť Borana sme už spomínali v súvislosti s filmom Studňa - hlasy vody z Etiópie...

Oblasť Borana nás očarila. Bývali sme na odľahlej misii, ktorú spravuje rád talianskych sestier - Sisters of Bambina. Sestry tu spravujú nemocnicu a školu pre chlapcov, majú tam pre nich aj internát, lebo tí, čo chodia z veľkých diaľok, by sa v období dažďa nemali ako dostať z domu do školy. Misia sa nachádza pod skalou Lion Mountain. Názov je odvodený od levej laby, pretože táto skala naozaj vyzerá, akoby ju zvierali dve levie laby. Mali sme možnosť na skalú aj vystúpiť, čo sa nám podarilo v hustom ležaku a bolo to dosť adrenalinové. (Úsmev.) V Borane som mala pocit, že tam úplne zastal čas. Neskutočný pokoj, vedomie, že sa nachádzate ďaleko od civilizácie... je to balzam pre dušu. Navštívili sme aj „hlavné mesto“ Borana, Yabello. Je to veľmi sympatické mestečko, asi najcivilizovanejšie v celej oblasti. Aj sme tam

Typické etiópske domčeky

Rozdávanie mlieka

Projekt v Borane, skala Lion Mountain

Petra s malými Etiópčanmi

prespali v malom hotelíku, ktorý na ich pomery vyzeral naozaj slušne. A navštívili sme aj dedinku El Sad, známu veľkým kráterom, v ktorom sa ťaží čierna soľ. Bol to zážitok! Kráter je hneď pri ceste, vôbec nikto by neočakával, že také niečo sa tam môže nachádzať. Samozrejme, hneď sme sa stali miestnou atrakciou. Obchodníci nám ponúkali tovar za neuveriteľne vysoké ceny, veď prišli „bohatí bieli“. Väčšinu času na tejto misii nám však poriadne pršalo. Mali sme problém po dvoch dňoch sa odtiaľ dostať. Voda sa na nás valila zo všetkých strán, viackrát sme s autom zapadli do blata a túžobne sme vyzerali asfaltovú cestu...

Podľa vás, nakoľko civilizačné vplyvy uškodili (alebo nie?) Etiópii a jej ľuďom?

Je veľmi ťažké jednoznačne povedať, či uškodili alebo nie. Je dobré, že sme ukázali ľuďom, ako sa žije u nás, a už si nemyslia, že sa dá žiť len tak, ako žijú oni. Dôsledkom toho však je, že skoro každý vyštudovaný človek pri prvej príležitosti odchádza z Etiópie, lebo chce žiť „lepšie“. Tým pádom Etiópiu stráca ľudia, ktorí by boli schopní zmeniť veci a pomôcť krajine. Na druhej strane sa tým ľuďom ani nečudujem. Príležitosť tam nie je veľa, v krajine stále vládne autoritársky režim, aj keď vláda to neprizná. Ľudia verejne nehovorí, čo si myslia, lebo by sa mohlo ľahko stať, že sa ocitnú vo väzení. Dobré sa majú tí, čo sú pri moci a nechcú vidieť realitu, koľko ľudí žije v biede. Pracovných príležitostí nie je veľa, aj v hlavnom meste je ťažké zohnať si prácu. Školstvo je nastavené tak, že naozaj len vyvolení vyštudujú strednú školu, ak niekto dosiahne viac, je to veľmi obdivuhodné. Priemer známok, ktorý tam musíme mať, je často nedosiadateľný. Negatívum je tiež to, že veľa ľudí si myslí, že každý biely človek je bohatý. Naučili sme ich čakať na pomoc a to nie je dobré. Najmä ľudia na dedinách žijú v presvedčení, že príde pomoc a tak sa nemusia o nič starať... My a sestry Matky Terezy sme sa snažili ich podporovať rozbehnutím svojho vlastného obchodu, kúpili sme im napríklad kravu alebo kozu a je len na nich, či zužitkujú a ďalej zveľadia, čo im bolo dané. Táto otázka je veľmi sporná, ale myslím si, že civilizačné vplyvy priniesli krajine aj pozitíva a, samozrejme, aj negatíva.

Čo môžeme Etiópčanom v dobrom „závidieť“?

Skromnosť, pokoru a schopnosť tešiť sa aj z toho mála, čo majú. Ja si trúfam povedať, že títo ľudia sú svojím spôsobom šťastnejší ako my. Pre nich nie sú podstatné materiálne veci, tešia sa zo svojich detí, že sú zdraví, že majú milujúcu rodinu. Naš svet je už veľmi presýtený materiálnymi vecami, oni však uznávajú iné hodnoty.

Veľa sa hovorí o farbách africkej oblohy. Aké je nebo nad Etiópiou?

Nebo nad Etiópiou je posiate hviezdami. Toľko hviezd na oblohe som nikdy v živote nevidela. Západ slnka je nádherný, tak ako asi všade v Afrike...

Anna Gudzová